

ชื่อวิทยานิพนธ์ ความพร้อมของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตเปิดเนื้อแบบมีสัญญาผูกพัน
ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ผู้วิจัย นายบุญชัย ท้าวเขตร์ รหัสนักศึกษา 2579001161 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริม
และพัฒนาการเกษตร) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ สีสังข์
(2) รองศาสตราจารย์ ดร. มณฑิชา พุทษาคำ **ปีการศึกษา** 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร
(2) การจัดการฟาร์มเปิดเนื้อของเกษตรกร (3) ต้นทุนและผลตอบแทนของการเลี้ยงเปิดเนื้อ (4) สักยภาพ
ของเกษตรกรในการเลี้ยงเปิดเนื้อแบบมีสัญญาผูกพัน (5) การเลี้ยงเปิดเนื้อตามระบบมาตรฐานฟาร์มเปิดเนื้อของ
เกษตรกร และ (6) ปัญหาของเกษตรกรในการเลี้ยงเปิดเนื้อ

ประชากรที่ใช้ศึกษาคือ เกษตรกรผู้เลี้ยงเปิดเนื้อในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีการเลี้ยงมากกว่า 2000
ตัวต่อรุ่น ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้เลี้ยงเปิดเนื้อของกรมปศุสัตว์ จำนวน 112 ฟาร์ม ทำการศึกษาจากประชากร
ทั้งหมด ไม่มีการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม
คอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าสถิติคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรผู้เลี้ยงเปิดเนื้อส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 49.94 ปี
จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.57 คน แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 3.46 คน
เกษตรกรมีรายได้ภาคการเกษตรนอกเหนือจากการเลี้ยงเปิดเนื้อ เฉลี่ย 98,701.43 บาทต่อปี รายได้นอกภาค
การเกษตรเฉลี่ย 67,247.37 บาทต่อปี และรายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือน เฉลี่ย 165,948.8 บาทต่อปี
ในขณะที่ค่าใช้จ่ายในภาคเกษตร เฉลี่ย 45,120.95 บาทต่อปี (2) ฟาร์มเลี้ยงเปิดเนื้อมีขนาดเฉลี่ย 8.24 ไร่
จำนวนโรงเรือนเฉลี่ย 1.56 โรงเรือน และมีจำนวนการเลี้ยงเฉลี่ย 3,964.83 ตัว ลักษณะโรงเรือนทั้งหมด
เป็นโรงเรือนแบบปิด และส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงแบบอิสระ โดยพบว่า อาหารและลูกเปิดส่วนใหญ่ได้มา
จากการติดต่อซื้อเองจากผู้จำหน่าย ระยะการเลี้ยงเฉลี่ย 46.79 วัน พักเล้าในแต่ละรอบการเลี้ยงเฉลี่ย 27.79 วัน
(3) ต้นทุนปัจจัยการเลี้ยงโดยเฉลี่ยต่อ 1 รอบการเลี้ยงเท่ากับ 1,523,703.39 บาท ในขณะที่ผลตอบแทนใน
การเลี้ยงเฉลี่ย 1,819,917.42 บาท (4) เกษตรกรส่วนใหญ่มีศักยภาพในการเลี้ยงเปิดเนื้อแบบมีสัญญาผูกพัน
โดยมีความพร้อมเกือบทุกด้าน มีการปรับปรุงบางประเด็นเพียงเล็กน้อย (5) เกษตรกรส่วนใหญ่มีการเลี้ยง
เปิดเนื้อได้ตามเกณฑ์มาตรฐานฟาร์มเกือบทุกประเด็น และ (6) ภาพรวมปัญหาของเกษตรกรในการเลี้ยง
เปิดเนื้ออยู่ในระดับปานกลาง 6 ประเด็น และระดับน้อย 4 ประเด็น

คำสำคัญ การส่งเสริมการผลิตเปิดเนื้อ การเกษตรแบบสัญญาผูกพัน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Thesis title: Farmer Readiness for an Extension of Duck Production under Contract Farming in the Eastern Region of Thailand

Researcher: Mr. Boonchai Taokhet; **ID:** 2579001161;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr. Sunan Seesang, Associate Professor;

(2) Dr. Monticha Putsakum, Associate Professor; **Academic year:** 2015

Abstract

The objectives of this research were to study: (1) the socio-economic backgrounds of farmers, (2) duck farm management by farmers, (3) costs and returns of duck production, (4) farmer potentials for duck production under contract farming, (5) duck production adhering to farm standardization by farmers, and (6) farmer problems on duck production.

The population of this study were 112 registered farms in the eastern region of Thailand who had duck production with an amount of 2,000 or more per raising cycle. The data were collected from the total population without random sampling by using an interviewed questionnaire and analyzed by a computerized program to calculate frequency, percentage, mean, standard deviation, minimum and maximum values.

The research results showed that (1) the majority of interviewed farmers were male with an average age of 49.94 years and finished primary education. The averages of family members and labors were 3.57 and 3.46 persons. The averages of annual farm income (excluding the income of duck production), non-farm income, and the total farm income were 98,701.43, 67,247.37, and 165,948.8 baht respectively, while the annual farming expenses were 45,120.95 baht. (2) The averages of farm size, number of farm house, and number of duck per raising cycle were 8.24 rai (1 rai = 1,600 square meters), 1.56 houses, and 3,964.83 ducks. All of those houses were evaporation cooling system and the majority of farmers were not depended on any companies by purchasing feeds and ducklings from general sellers. The averages of raising cycle and break time were 46.79 and 27.79 days. (3) An average of production cost per raising cycle was 1,523,703.39 baht while the return was an average of 1,819,917.42 baht. (4) The potential of duck Production under contract farming, the majority of them had the readiness in all aspects, except a few of them were needed to have a little improvement. (5) Most of farmers had performed duck production adhering to farm standardization in almost every aspects. (6) The farmers had problems in duck production at the “moderate” level of six aspects and at “a little” level of four aspects.

Keywords: Extension of duck production, Contract farming, Eastern region of Thailand

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ที่ได้ให้คำแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไขวิทยานิพนธ์ด้วยความกรุณาอย่างสูงจนแล้วเสร็จสมบูรณ์ พร้อมทั้งให้กำลังใจตลอดเวลาที่ศึกษา และใคร่ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. มณฑิชา พุทชาคำ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และคณาจารย์สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้ให้ความรู้ ประสบการณ์ แนวคิด คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ และติดตามการทำวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิด ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์อวยชัย ชัยยุทธ โธ ที่ให้เกียรติเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อนๆ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ทุกท่าน ที่มีส่วนร่วมในการเสนอแนะความคิดเห็น ตลอดจนให้ความร่วมมือและเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา

คุณค่าอันพึงมีจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บิดา มารดา ครู อาจารย์ ผู้มีพระคุณทุกท่าน หากมีข้อบกพร่องใดๆ ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

บุญชัย ท้าวเขตร์

ตุลาคม 2559

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	5
ข้อมูลทั่วไปของภาคตะวันออก	5
การผลิตเปิดเนื้อและการจัดการฟาร์มเปิดเนื้อ	8
มาตรฐานฟาร์มเปิดเนื้อ	11
ระบบตลาดและการเกษตรแบบสัญญาผูกพัน	20
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	27
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	33
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	33
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	34
การเก็บรวบรวมข้อมูล	36
การวิเคราะห์ข้อมูล	37
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	38
ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร	38
ตอนที่ 2 สภาพการผลิตเปิดเนื้อ	51
ตอนที่ 3 ต้นทุนและผลตอบแทนในการเลี้ยงเปิดเนื้อ	55

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 4 ศักยภาพของเกษตรกรในการเลี้ยงเป็ดตามระบบมาตรฐานฟาร์มเป็ดเนื้อ.....	58
ตอนที่ 5 ศักยภาพของเกษตรกรในการเลี้ยงเป็ดตามระบบมาตรฐานฟาร์มเป็ดเนื้อ.....	60
ตอนที่ 6 ปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงเป็ดเนื้อ.....	65
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	68
สรุปการวิจัย	68
อภิปรายผล	72
ข้อเสนอแนะ	75
บรรณานุกรม	77
ภาคผนวก	80
ประวัติผู้วิจัย	90

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรในการวิจัย.....	33
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของเกษตรกรผู้เลี้ยงเป็ดเนื้อ	38
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลด้านครัวเรือนของเกษตรกรผู้เลี้ยงเป็ดเนื้อ	40
ตารางที่ 4.3 ข้อมูลการเป็นสมาชิกทางสังคมของเกษตรกรผู้เลี้ยงเป็ดเนื้อ ในเขตภาคตะวันออก	42
ตารางที่ 4.4 รายได้ของครัวเรือนในภาคการเกษตร ปี 2558	43
ตารางที่ 4.5 รายได้ของครัวเรือนนอกภาคการเกษตร ปี 2558	45
ตารางที่ 4.6 รายจ่ายของครัวเรือนในภาคการเกษตร ปี 2558	47
ตารางที่ 4.7 พื้นที่การถือครองในภาคการเกษตร ปี 2558	49
ตารางที่ 4.8 หนี้สินของครัวเรือน ปี 2558	50
ตารางที่ 4.9 สภาพการผลิตเป็ดเนื้อของเกษตรกร	52
ตารางที่ 4.10 ต้นทุนและผลตอบแทนในการเลี้ยงเป็ดเนื้อ	55
ตารางที่ 4.11 ศักยภาพของเกษตรกรในการเลี้ยงเป็ดตามระบบมาตรฐานฟาร์มเป็ดเนื้อ	58
ตารางที่ 4.12 สภาพการเลี้ยงเป็ดตามระบบมาตรฐานฟาร์มของเกษตรกร	60
ตารางที่ 4.13 สภาพการเลี้ยงเป็ดตามระบบมาตรฐานฟาร์มของเกษตรกร: การจัดการด้านสุขภาพสัตว์	61
ตารางที่ 4.14 สภาพการเลี้ยงเป็ดตามระบบมาตรฐานฟาร์มของเกษตรกร: การจัดการสิ่งแวดล้อม	63
ตารางที่ 4.15 สภาพการเลี้ยงเป็ดตามระบบมาตรฐานฟาร์มของเกษตรกร: การจัดการสิ่งแวดล้อม	65
ตารางที่ 4.16 ปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงเป็ดเนื้อ	65

ญ

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย..... 3

